

**Optzecismul vizual
după 20 de ani**

**The 1980s Generation
in the Visual Arts
Twenty Years Later**

arta

revistă de arte vizuale

nr. 4-5, 2012

PORTRETE DE ARTIST / PORTFOLIO
DIALOGURI / DIALOGUES
EXPOZIȚII / EXHIBITIONS
ESEURI / ESSAYS
DEZBATERE / DEBATE

ȘTEFAN RÂMNICEANU

O aură post-post-bizantină¹

text de MAGDA CÂRNECI

Arta lui Ștefan Râmnicăeanu ilustrează cazul pasionant al unei dotații duble, paradoxale: un talent puternic, debordant, dublat de o versatilitate copleșitoare. Pictor până în măduva oaselor, Râmnicăeanu e asemenea regelui Cressus, condamnat să transforme tot ce atinge în aur estetic până ce propria lui bogăție/disponibilitate îl condamnă la un fel de asceză. Temperament puternic, vulcanic, luptător, Râmnicăeanu este în aceeași măsură atras de luxurianța lumii și de beția ideilor pure, „pura vizualitate” dă o luptă continuă în el cu „spiritualul în artă”. Misterios și extravertit, somptuos și tenebros deopotrivă, instinctiv și conceptual, dar de asemenea mistic și păgân în egală măsură, Râmnicăeanu e într-adevăr Omul Eclectic, cum singur se definește.

Traectoria lui din ultimii 20 de ani, de la debut și până-n prezent, dă seama extrem de percutant despre această aparte, aleasă „damnare”. Râmnicăeanu debutează la începutul anilor '80 în România lui Ceaușescu, în cadrul generației „optziciste” care avea să înnoiască programul estetic al unei întregi culturi izolate, printr-o insidioasă deschidere către postmodernismul internațional. El trece atunci cu brio printr-o serie de maniere picturale aflate în rezonanță cu modele interne și externe ale epocii: un peisagism truculent și emoțional, în care ecouri din pictorii români premodeni C.D. Stahi și Andreescu se combină rafinat cu o tramă gestualistă abstractă; compoziții-scriere, trimitând cu gândul la misterioase mandale orientale, în care impulsul cromatic neo-expresionist, predominant la o mare parte a colegilor săi de generație, este transfigurat înspre o spiritualitate fără repere culturale precise, abstractă; în fine, picturi și obiecte impresionante, de mari dimensiuni, integrându-se direcției neo-bizantine din arta românească a momentului, în care explorarea simbolurilor culturii ortodoxe post-bizantine (încă vii în spațiul sud-est

europăen) urmărește o spiritualizare acută a idiomului tipic modernist al abstracției pure și dure. Printr-o mare expoziție-instalație de la palatul-ruină Curtea Veche din București, din 1988, Râmnicăeanu s-a impus printre numele tinere cele mai sonore ale acestei direcții neo-bizantiniste care număra artiști importanți ai scenei plastice românești. Repetată ulterior la Plovdiv și Atena, compunând într-o scenografie spectaculoasă picturi, tablouri-obiect și obiecte colând metalul cu lemnul și pânza, combinând aluzia frescei și icoanei cu abstracția și minimalismul – expoziția dădea corp într-un mod fericit și impresionant conceptului de „Byzance après Byzance” al istoricului Nicolae Iorga, în care atâtea generații de oameni de cultură români din ultimul secol s-au recunoscut. Concept transformat de data aceasta într-un fastuos și modern/postmodern „Byzance après Byzance après Byzance”. După stabilirea la Paris în 1992, Râmnicăeanu trece printr-o altă serie de metamorfoze stilistice, legate de integrarea sa într-o arie culturală mult mai centrată pe competiția și oferta individuală în termeni strict vizuali, și mult mai puțin interesată de

recurența unor spiritualități aparent relegate trecutului. Râmnicăeanu se adaptează spectaculos și seriile sale de *Ziduri*, *Insule*, *Scrieri*, *Urme* și *Labirinturi* create de-a lungul anilor '90 o demonstrează cu mult aplomb. E fascinant să observi în ele demonstrațiile de forță vizuală explozivă și de virtuozitate maestră în a integra armonios și personal stileme dintre cele mai diverse, de la colajul geometric la abstracția lirică franceză, la expresionismul abstract și abstracția post-picturală americană, Miró, Hartung, Frank Stella, Soulages și mulți alții. Totul topit, integrat într-o gestică personală amplă, rafinată, majestuoasă, în care predomină poeticul intens și emoționalul.

Dar e și mai fascinant, pentru mine, să observ cum din spatele acestor dezlănțuite suprafețe picturale sau panouri îmbrăcate rigid în metal și buloane, se întrevăd – discret, dar ireductibil – câte un sfert de aureolă și o jumătate de scut sau de coif, o aluzie de cupolă sau clopot, o ferecătură grea de ușă sau de carte, o strălucire hieratică de aur, o strălucire mată de armură în aramă: mai vechile sale stileme neo-bizantiniste. Ca și cum, înfruptându-se copios din bogăția de Cressus a ofertei internaționale a ultimelor decenii, pe care știe foarte bine s-o stăpânească și s-o amplifice, Râmnicăeanu e adus de ceva constrângător din el însuși să selecteze, din această piață vizuală enormă, mai degrabă acele sintagme care rezonază cu ceva mai adânc din trecutul lui cultural. Sau să regăsească în ele o aluzie, o urmă, o atmosferă a ceva care depășește pura, stricta, spectaculara vizualitate. Râmnicăeanu pare împins să adauge, să învâluie acele sintagme vizuale cu un duh care nu le e poate caracteristic,

stânga, de sus în jos:

1. *Scrib*, 2004, 320 x 180 x 70 cm

2. *Manuscris*, 1995, 80 x 80 x 20 cm – tehnica mixtă

dedesubt:

Omul Universal, 2001, 130 x 150 cm

pagina alăturată:

Scriere, 1997 - 750 x 200 cm ulei pe pânză

credite foto pentru întregul articol: arhiva artistului

care vine din altă parte, și vrea să le ridice, împotriva lor înșile, înspre altceva, un alt nivel de percepție, înspre spiritual.

Chiar seriile din anii 2000, intitulate *Manuscris*, *Carte*, sau *Omul universal*, lasă să se simtă, deși mult mai epurat, mai stilizat, această nevoie de depășire a vizualului pur înspre o semnificație trans-temporală. Împlinit și în talentul și în versatilitatea sa debordante, trecut și prin arca națională și prin cea internațională, dez-fascinat probabil de ambele, „om eclectic” prin definiție ca orice artist care trebuie să împace în sine multiple tentații estetice și divergente determinări culturale, Ștefan Râmnicăeanu duce după sine o invizibilă, dar tenace, o ireductibilă și fastuoasă aură post-post-bizantină, prin care arta se raportează la valori mai puțin erodabile, trans-culturale, eventual perene.

Și, în felul acesta, și Râmnicăeanu și Cressus pot să se mântuie.

Notă:

¹ O primă versiune a acestui text (acum completat) a apărut în catalogul Râmnicăeanu 1988 – Peinture-Objet – 2000, de Arlette Serullaz, Alkent Actuel Art Galerie, Istanbul, 2001.